

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет педагогічний

Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРАКТИКИ НАДАННЯ ПОСЛУГИ РАНЬОГО РАНЬОГО
ВТРУЧАННЯ В УКРАЇНІ**

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма Дошкільна освіта

Спеціальність А 2 Дошкільна освіта

Галузь знань А ОСВІТА

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від «26» серпня 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Практики надання послуги раннього втручання в Україні
Викладач	Кравець Надія Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Контактний телефон викладача	+380660256101
Е-mail викладача	kravets.nadiia@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації за розкладом

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Практики надання послуги раннього втручання в Україні» є теоретичні, нормативно-правові та організаційно-методичні засади надання послуги раннього втручання дітям від народження до 4-х років з порушеннями розвитку або ризиком їх виникнення, особливості комплексного оцінювання розвитку дитини, розроблення та реалізації індивідуальних планів підтримки, а також механізми міждисциплінарної взаємодії фахівців і партнерства з родиною.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Практики надання послуги раннього втручання в Україні» є формування у здобувачів вищої освіти першого рівня системних теоретичних знань, професійних компетентностей та практичних умінь, необхідних для організації та здійснення раннього втручання дітей від народження до 4-х років з порушеннями розвитку або ризиком їх виникнення, з урахуванням вікових, індивідуальних та типологічних особливостей дітей, а також потреб їх сімей.

Основними цілями вивчення навчальної дисципліни є:

1. Оволодіння знаннями щодо концептуальних, нормативно-правових та методичних основ раннього втручання, сучасних моделей і підходів, міжнародного досвіду організації послуги та системи підтримки сімей.
2. Розвиток практичних умінь і навичок з оцінювання розвитку дітей раннього віку, складання індивідуальних планів раннього втручання, застосування методик корекційної, педагогічної та соціальної роботи, організації міждисциплінарної командної взаємодії та супроводу сімей.
3. Формування професійних цінностей та етичних компетентностей, зокрема дотримання принципів сімейно-центрованого підходу, підтримка соціальної інклюзії, здатність до безперервного професійного розвитку, використання цифрових та інноваційних ресурсів у діяльності фахівця з раннього втручання.
4. Оволодіння теоретико-методичними основами раннього втручання, ключовими поняттями, принципами та моделями організації послуги.
5. Вивчення нормативно-правової бази та міжнародного досвіду організації послуги раннього втручання, аналіз сучасного стану її впровадження в Україні.

6. Формування практичних умінь оцінювання розвитку дітей раннього віку, визначення їхніх потреб та складання індивідуальних програм раннього втручання.
7. Розвиток компетентностей з організації комплексної роботи з дітьми та сім'ями, включаючи застосування сімейно-центрованого підходу, міждисциплінарної взаємодії та партнерства з батьками.
8. Оволодіння методами психологічного, педагогічного та соціального супроводу сімей, які виховують дітей з особливими освітніми потребами.
9. Засвоєння принципів оцінки ефективності програм раннього втручання та моніторингу результатів розвитку дітей і сімей.
10. Формування здатності до самоосвіти, використання сучасних цифрових та інноваційних ресурсів у практиці раннього втручання.
11. Виховання професійної етики, ціннісного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами та їхніх родин, а також соціальної відповідальності фахівця.

4. Програмні компетентності та результати навчання

ІК - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (за стандартом вищої освіти України):

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові компетентності) (за стандартом вищої освіти України):

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-10. Вміння складати індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-15. Здатність до забезпечення індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей та потреб.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання:

ПРН-03 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-07 Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей та потреб дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПРН-08 Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПРН-18 Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПРН-19 Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПРН-21 Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

Загальні компетентності (за професійним стандартом):

ЗК.01 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

Професійні компетентності (за професійним стандартом):

А Організація, забезпечення та реалізація освітнього процесу:

А2 Організаційна

А2.2 Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти.

А2.3 Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

А2.4 Здатність забезпечувати здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами.

Б. Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища

Б1 Здоров'язбережувальна

Б1.1 Здатність організовувати фізично безпечне освітнє середовище.

В. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу

В1 Психологічна

В1.1. Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

В2 Педагогічне партнерство

В2.2. Здатність залучати у формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12/4
Семінарські заняття/ практичні/лабораторні	18/6
самостійна робота	60/80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
VIII	A2 Дошкільна освіта	четвертий	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Теоретичні основи надання послуги раннє втручання. Раннє втручання як система надання допомоги дітям із	2	2	8

<p>особливими освітніми потребами. Основні поняття та переваги послуги раннього втручання. Завдання послуги раннього втручання. Зміст послуги раннє втручання. Раннє втручання як формування середовища, що фасилітує розвиток дитини з особливими освітніми потребами. Системні засади раннього втручання.</p>			
<p>Тема 2. Впровадження послуги раннє втручання в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку послуги раннього втручання в Україні. Бар'єри на шляху впровадження системи раннього втручання в Україні. Порівняльна характеристики «традиційної» медико-реабілітаційної моделі надання послуг та раннього втручання. Комплексна система раннього втручання: міжвідомча, міжсекторальна, трансдисциплінарна. Правові документи, що регулюють надання послуги раннього втручання. Концепція раннього втручання в Україні.</p>	2	2	10
<p>Тема 3. Рекомендації щодо впровадження практики надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя. Практика упровадження послуги раннього втручання. Практика виявлення сімей з дітьми, які потенційно потребують надання послуги раннього втручання. Практика надання послуги раннього втручання. Практика організації фінансового забезпечення для запровадження послуги раннього втручання. Практика оцінювання якості надання послуги раннього втручання.</p>	2	4	12
<p>Тема 4. Міжнародний досвід організації та впровадження послуги раннє втручання. Політика раннього втручання: міжнародні підходи. Міжнародний погляд на систему раннього втручання. Формування системи раннього втручання в різних країнах (Грузія, Болгарія, Нідерланди, Сербія, Велика Британія). Організація послуги раннього втручання у США. Особливості організації та функціонування послуги раннього втручання у США. Специфіка фінансування послуги раннього втручання у США. Моделі раннього втручання для дітей з особливими освітніми потребами: денверська модель раннього втручання; програма «Hear and Say»; мюнстерська батьківська програма з підтримки розвитку комунікацій немовлят та дітей з порушеннями слуху та ін</p>	2	2	10
<p>Тема 5 . Основні принципи організації та алгоритм надання послуги раннього втручання.</p>	2	4	10

<p>Сімейно-центрований підхід у забезпеченні послуги раннього втручання. Специфічні принципи організації послуги раннього втручання: сімейно-центрованість. Міждисциплінарність та командність. Функціональний підхід. Партнерство батьків і фахівців у послугі раннього втручання. Алгоритм послуги раннього втручання: звернення батьків. Первинна оцінка потреб дитини й сім'ї. Загальні правила організації первинної оцінки. Етапи проведення первинної оцінки. Командне обговорення первинної оцінки, вибір робочої команди й координатора роботи з сім'єю. Оцінка дитячо-батьківських відносин. Зустріч з батьками: обговорення результатів первинної оцінки й узгодження запиту. Поглиблена оцінка у відповідності до запиту. Обговорення з батьками результатів поглибленої оцінки.</p>			
<p>Тема 6. Реалізація та оцінка ефективності програми раннє втручання.</p> <p>Формування та реалізація індивідуального сімейного плану раннього втручання. Реалізація програми раннього втручання в природному середовищі з використанням повсякденних рутин. Оцінка ефективності програм раннього втручання як системи сприяння розвитку дитини та психологічного супроводу родин. Етапи надання послуг раннього втручання: перший етап, другий етап, третій етап. Вихід з програми раннього втручання. Психологічний супровід сімей, які виховують дітей раннього віку з особливими освітніми потребами. Логопедичний супровід сімей, що виховують дітей раннього віку з особливими освітніми потребами.</p>	2	4	10
ЗАГ.:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>З урахуванням Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти в університеті https://surl.li/sehlg1 Вид контролю: залік. Підсумкова оцінка: за роботу на практичних заняттях – 90 балів; С/р – 10 балів. Разом – 100 балів.</p>		
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету https://d-learn.pnu.edu.ua. Оцінюються за 100-бальною шкалою.</p>		
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Семінарські та практичні заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з курсу, комунікації відповідно до сформульованих завдань, складання презентацій та творчих завдань. Попередня підготовка до розгляду питань, активна участь під час обговорення, обов'язкове виконання усіх завдань, в т.ч. завдань самостійної роботи.</p>		

Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань, пройдене тестування.
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік Форма здачі – комбінована

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: проводяться в системі дистанційного навчання університету <https://d-learn.pnu.edu.ua>. Оцінюються за 100-бальною шкалою..

Академічна доброчесність:

Загальні морально-етичні принципи, правила поведінки, академічну доброчесність учасників освітнього процесу Карпатського національного університету, регламентує низка нормативних документів, а саме:

- Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція)
- Положення про запобігання академічному плагіату (нова редакція).
- Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
- Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”.

Ознайомитися з переліченими положеннями та документами можна за адресою:

<https://surl.li/ysmxoa>

Відвідування занять: порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<https://surl.li/yqibbb>).

Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://surl.li/sehlg1>).

Неформальна освіта: згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<https://surl.lu/fkxdkf>) зараховуються результати неформальної освіти в залежності від кількості годин та тем, які повинні відображати матеріал практичних занять. Обов'язковою умовою визнання результатів неформального навчання здобувача в рамках НД освітньої програми є відповідність цих результатів рівню освіти, на якому реалізується освітня програма.

8. Рекомендована література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти) : нова редакція / наук. кер. Т.О. Піроженко; авт. кол.: О.М. Байер, О.К. Безсонова, Н.В. Гавриш та ін. Київ, 2021. 37 с. URL : [Базовий компонент дошкільної освіти в Україні | Міністерство освіти і науки України \(mon.gov.ua\)](https://mon.gov.ua)
2. Байда Л., Павлова Є., Іванова О., Кукуруза Г. Формування політики раннього втручання: тренінговий модуль. Київ, 2017. 62 с. URL : https://rvua.com.ua/media/399/887f6_cc572ca029233d9533cb90bfa78.pdf

3. Кропивницька М. Впровадження послуги раннього втручання на рівні пілотних областей в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 6. С. 132-137.
  4. Кропивницька М. Міжнародна практика становлення та розвитку системи раннього втручання : досвід України. Держава та регіони. 2018. № 3 (63). С. 97-104. URL : http://www.pa.stateandregions.zp.ua/archive/3_2018/19.pdf
  5. Логвиненко В. Реалізація Державної політики України щодо запровадження послуги раннього втручання. *Ввічливість. Humanitas* : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 4. С. 31-37. URL: https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9132/1/lohvynenko_2021.pdf
  6. Хоменко С. Сучасний стан та перспективи розвитку послуги раннього втручання в Україні. Молодий вчений. 2020. №. 8.1 (84.1). С. 84-88. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/8.1/19.pdf>
  7. Рекомендовані практики в Ранньому Втручанні: посібник для фахівців. Харків: Факт. 2021. 356с. <https://www.eurlyaideu/eciguidebook-ukrainianversion>
- Інтернет ресурси :**
8. <https://nssu.gov.ua/news/posluha-rannoho-vtruchannia>
  9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-2024-%D1%80#Text>
  10. <https://dsp.kyivcity.gov.ua/news/rannie-vtruchannia-flahmanskyi-proiekt-minsotspolityky-zi-stvorennia-bezbariernoho-prostoru-v-ukraini>
  11. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0092739-21#Text>
  12. <https://childrights.org.ua/news/rannye-vtruchannya-zaporuka-yakosti-zhyttya-dytyny-de-i-yak-otrymaty-poslugu-v-ukrayini-chastyna-2/>
  13. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1117-2021-%D1%80#Text>

Викладач:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики дошкільної
і спеціальної освіти

Надія КРАВЕЦЬ